

Dæmi 1 wood-Saxon

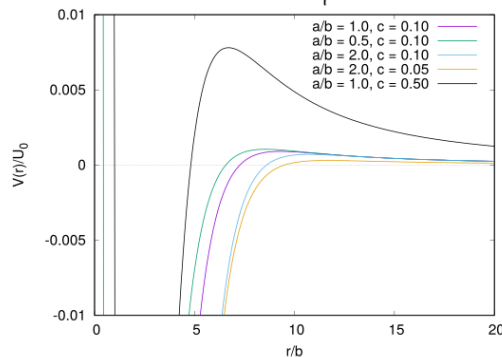
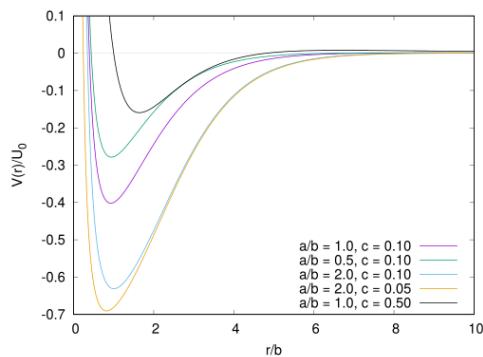
$$U(r) = -\frac{U_0}{1 + \exp\left[\frac{r-a}{b}\right]}, \quad a, b > 0$$

① virka mættis

$$V(r) = U(r) + \frac{l^2}{2\mu r^2}, \quad l = \mu r^2 \dot{\theta} \text{ fastu}$$

② Geisli hringbrautar, teiknum fyrst virka mættis

$$c = \frac{l^2}{2\mu b^2}$$

①

Búumst við að ögnin geti verið á hringbraut í lágmarki fyrir lágan hverfipunga skoðum

$$\frac{\partial V}{\partial r} = \frac{U_0 e^{\frac{r-a}{b}}}{b[1 + e^{\frac{r-a}{b}}]^2} - \frac{l^2}{\mu r^3} = 0$$

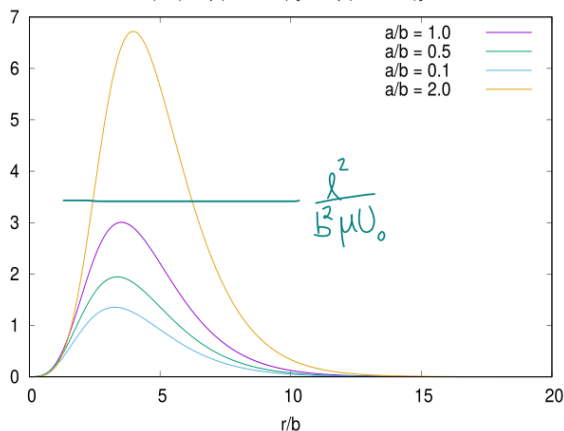
$$\Rightarrow \frac{U_0 e^{\frac{r-a}{b}} r^3}{b[1 + e^{\frac{r-a}{b}}]^2} - \frac{l^2}{\mu} = 0$$

$$\Rightarrow \frac{e^{\frac{r-a}{b}} \left(\frac{r}{b}\right)^3}{\left[1 + e^{\frac{r-a}{b}}\right]^2} - \frac{l^2}{b^2 \mu U_0} = 0$$

Óbein jafna fyrir r/b sem ákvarðar lágmark virka mættisins V(r), skoðum vinstri liðinn á grafi

②

$$\frac{(x/b)^3 \exp(x/b - a/b)}{[1 + \exp(x/b - a/b)]^2}$$

Því sést að hverfipunginn þarf að vera smár fyrir vist gildi á a/b til að tvær lausnir finnast. Þegar við athugum myndirnar á síðu 1 sést að önnur lausnin er stöðug, en hin er óstöðug, þegar hverfipunginn eykst kemur að því að þessir tveir punktar renna saman og fyrir enn hærri hverfipunga er engin lausn til lengur fyrir stöðuga hringbraut. Lægri lausnin fyrir r/b er stöðug, en hin er óstöðug.

③ Hve háan hverfipunga getur ögn á hringbraut haft, verðum að finna það fyrir gefin gildi á a/b. Athugum hámarkið á fallinu á þessari mynd

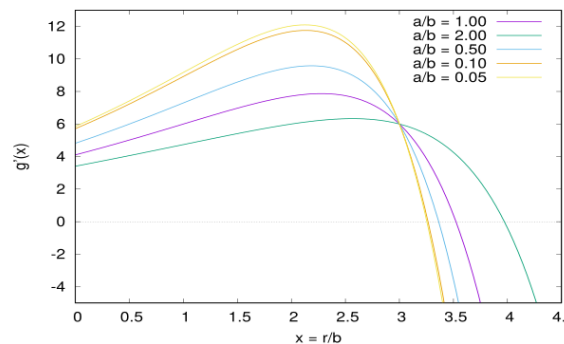
$$g(x) \equiv \frac{e^{x-\frac{a}{b}} x^3}{\left[1 + e^{x-\frac{a}{b}}\right]^2}, \quad x = \frac{r}{a}$$

③

$$g'(x) = \frac{e^{x-\frac{a}{b}} x^2}{\left[1 + e^{x-\frac{a}{b}}\right]^3} \left\{ -2x e^{x-\frac{a}{b}} + x(1 + e^{x-\frac{a}{b}}) + 3(1 + e^{x-\frac{a}{b}}) \right\} = 0$$

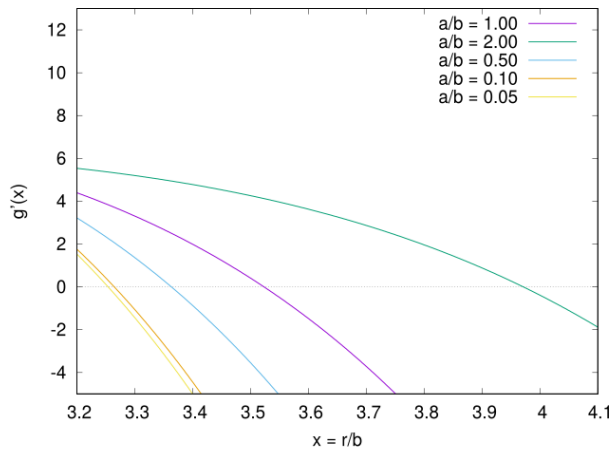
$$\Rightarrow e^{x-\frac{a}{b}} \left\{ -2x + x + 3 \right\} + x + 3 = 0$$

$$\Rightarrow e^{x-\frac{a}{b}} \left\{ 3 - x \right\} + x + 3 = 0$$

Skoðum á grafi sjáum greinilega lausn fyrir hvert a/b gildi. Leitum að núllstöðvum með wxmaxima (find root) og berum saman við graf á næstu síðu

④

a/b	x = r/b
1	3,523
2	3,971
0,5	3,363
0,10	3,265
0,05	3,254

síðan notum við

$$l^2 = g\left(\frac{r}{b}; \frac{a}{b}\right) b^2 \mu U_0$$

⑤

Dæmi 2 Braut $r = k\theta$

Er þannig braut möguleg í miðlæggu mætti? Finna þá $F(r)$ og $U(r)$

$$\frac{d^2}{d\theta^2} \left(\frac{1}{r}\right) + \frac{1}{r} = -\frac{\mu r^2}{l^2} F(r)$$

$$\hookrightarrow \left\{ \frac{2k^2}{(k\theta)^3} + \frac{1}{k\theta} \right\} = \frac{2k^2}{r^3} + \frac{1}{r} = -\frac{\mu r^2}{l^2} F(r)$$

$$\rightarrow F(r) = -\frac{l^2}{\mu r^2} \left[\frac{2k^2}{r^3} + \frac{1}{r} \right] = -\frac{l^2 2k^2}{\mu r^5} - \frac{l^2}{\mu r^3}$$

$$F(r) = -\frac{\partial U}{\partial r} \rightarrow dU = -F(r) dr$$

⑥

$$\rightarrow \int_{U(\infty)}^{U(r)} dU = - \int_{\infty}^r dr' F(r')$$

$$\rightarrow U(r) - U(\infty) = - \int_{\infty}^r dr' \left\{ -\frac{l^2 2k^2}{\mu r'^5} - \frac{l^2}{\mu r'^3} \right\}$$

$$= \left[-\frac{l^2 2k^2}{2\mu r'^4} - \frac{l^2}{2\mu r'^2} \right] \Big|_{\infty}^r = -\frac{l^2}{2\mu r^2} \left[1 + \frac{2k^2}{r^2} \right]$$

Síðan er í þessu tilfalli hægt að setja mættisorkuna U í óendanlegu. Takið eftir að $U(r)$ er einhalla og krafturinn er aðdráttarkraftur

⑦

Dæmi 3 $r = k \tanh \theta$?

$$\frac{d^2}{d\theta^2} \left(\frac{1}{r}\right) + \frac{1}{r} = -\frac{\mu r^2}{l^2} F(r)$$

$$\hookrightarrow \frac{d^2}{d\theta^2} \left(\frac{1}{k \tanh \theta}\right) + \frac{1}{k \tanh \theta} = \frac{1}{k} \left\{ \frac{2 \operatorname{sech}^2 \theta}{\tanh \theta} + \frac{2 \operatorname{sech}^4 \theta}{\tanh^3 \theta} + \frac{1}{\tanh \theta} \right\}$$

þar sem $\operatorname{sech} \theta = \frac{1}{\cosh \theta}$

$$= -\frac{\mu r^2}{l^2} F(r)$$

$$\rightarrow F(r) = -\frac{l^2}{k \mu r^2} \left[\frac{2 \operatorname{sech}^2 \theta}{\tanh \theta} + \frac{2 \operatorname{sech}^4 \theta}{\tanh^3 \theta} + \frac{1}{\tanh \theta} \right]$$

⑧

Notum

$$\tanh \theta = \frac{r}{k}, \quad \text{sech}^2 \theta = 1 - \tanh^2 \theta$$

$$\begin{aligned} \rightarrow F(r) &= -\frac{l^2}{k\mu r^2} \frac{k}{r} \left[2\left(1 - \frac{r^2}{k^2}\right) + 2\left(\frac{k}{r}\right)^2 \left(1 - \frac{r^2}{k^2}\right)^2 + 1 \right] \\ &= -\frac{l^2 k}{k\mu r^3} \left[3 - 2\left(\frac{r}{k}\right)^2 + 2\left(\frac{k}{r}\right)^2 \left(1 - 2\left(\frac{r}{k}\right)^2 + \left(\frac{r}{k}\right)^4\right) \right] \\ &= -\frac{l^2}{\mu r^3} \left[3 - 4 - 2\left(\frac{r}{k}\right)^2 + 2\left(\frac{r}{k}\right)^2 + 2\left(\frac{k}{r}\right)^2 \right] \\ &= -\frac{l^2}{\mu r^3} \left[2\left(\frac{k}{r}\right)^2 - 1 \right] = -\frac{2l^2 k^2}{\mu r^5} + \frac{l^2}{\mu r^3} \end{aligned}$$

⑨

$$F(r) = -\frac{\partial U}{\partial r}$$

$$\rightarrow dU = -F(r) dr$$

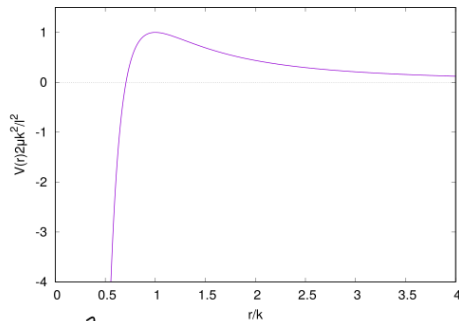
$$\int_{U(\infty)}^{U(r)} dU = - \int_{\infty}^r dr' F(r')$$

$$\begin{aligned} \rightarrow U(r) - U(\infty) &= - \int_{\infty}^r dr' \left[-\frac{2(lk)^2}{\mu r'^5} + \frac{l^2}{\mu r'^3} \right] \\ &= \left[-\frac{l^2 k^2}{2\mu r'^4} + \frac{l^2}{2\mu r'^2} \right]_{\infty}^r \\ &= -\frac{l^2 k^2}{2\mu r^4} + \frac{l^2}{2\mu r^2} \end{aligned}$$

⑩

Getum sett $U(\infty) = 0$

$$\rightarrow U(r) = \frac{l^2}{2\mu r^2} \left[1 - \frac{k^2}{r^2} \right]$$

⑪

Sköðum virka mættið

$$V(r) = U(r) + \frac{l^2}{2\mu \left(\frac{r}{k}\right)^2 k^2} = \frac{l^2}{2\mu k^2 \left(\frac{r}{k}\right)^2} \left[2 - \left(\frac{k}{r}\right)^2 \right]$$

Því lítur út fyrir að brautin sé æðins fyrir ögn sem er bundin í mættinu. Hnitð r/k er takmörkað í brautarhreyfingunni

Daemi 4

$$U(r) = -U_0 \frac{e^{-r/a}}{1 - e^{-r/a}}, \quad a > 0$$

⑫

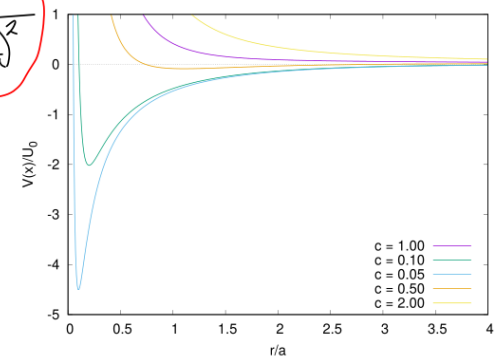
① Virkamættið $V(r) = U(r) + \frac{l^2}{2\mu r^2}$, $l = \mu r^2 \dot{\theta}$ fasti

$$\frac{V(r)}{U_0} = -\frac{e^{-r/a}}{1 - e^{-r/a}} + \frac{l^2}{2\mu U_0 a^2 \left(\frac{r}{a}\right)^2}$$

Fyrir grafið setjum

$$c = \frac{l^2}{2\mu U_0 a^2}$$

viddalaus fasti

② Lágmarkið í $V(r)$ bendir til þess að fyrir nógu lágan hverfipunga séu til hringbrautir. Stöðugeikinn kemur í ljós í næstu liðum.

③ Hver er mesti hverfipungji sem ögn á hringhreyfingu getur haft í mættinu?

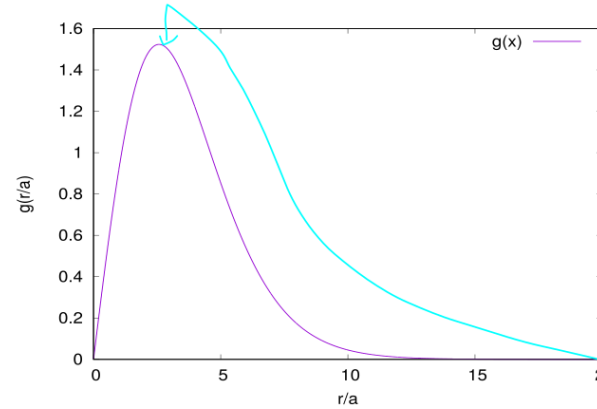
$$\frac{\partial V}{\partial r} = \frac{U_0 e^{-r/a}}{a(1-e^{-r/a})^2} \left[(1-e^{-r/a}) + 1 \right] - \frac{l^2}{\mu r^3} = 0$$

$$\rightarrow \left(\frac{r}{a} \right)^3 \frac{e^{-2r/a}}{(1-e^{-r/a})^2} - \frac{l^2}{\mu U_0 a^2} = 0$$

Óbein jafna til að ákvarða geisla hringbrautar í $V(r)$, skoðum hana betur á næstu síðu

⑬

Setjum $g(x) = x^3 \frac{e^{-2x}}{(1-e^{-x})^2}$ og setjum á graf

Því eru til fyrir nógu lágan hverfipunga tvær hringbrautir, sú innri stöðug og sú ytri óstöðug. Það er erfitt að sjá óstöðuga möguleikann frá grafinu af $V(r)$ hér að framan

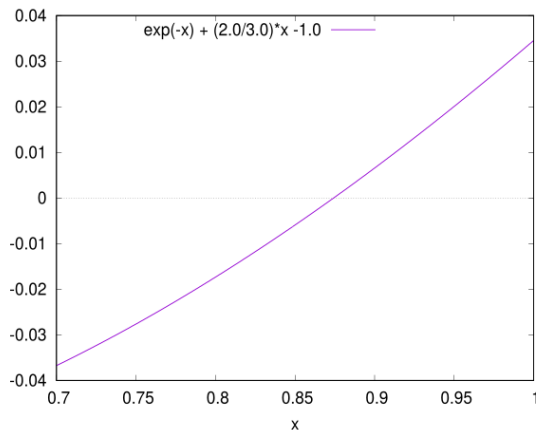
④ Finnum mesta hverfipungann sem ögn á hringbraut getur haft

$$g'(x) = \frac{x^2 e^{-2x}}{(1-e^{-x})^3} \left\{ -2x e^{-x} - 2x(1-e^{-x}) + 3(1-e^{-x}) \right\} = 0$$

ef $x \neq 0$

$$\rightarrow e^{-x} + \frac{2}{3}x - 1 = 0$$

óbein jafna til að finna hámark $g(x)$, skoðum graf

ein lausn sem finna má með wxmaxima: $x = 0.8742$

$$\rightarrow l^2 = \mu U_0 a^2 g(0.8742)$$

⑮

Smáar sveiflur um hringbraut

$$L = \frac{\mu \dot{r}^2}{2} + \frac{\mu (r\dot{\theta})^2}{2} + U_0 \frac{e^{-r/a}}{1-e^{-r/a}}$$

$$\frac{\partial L}{\partial r} - \frac{d}{dt} \left(\frac{\partial L}{\partial \dot{r}} \right) = 0 \rightarrow \mu r \dot{\theta}^2 + \frac{U_0}{a} \frac{e^{-2r/a}}{(1-e^{-r/a})^2} - \mu \dot{r} = 0$$

$$\text{og } l = \mu r^2 \dot{\theta} \text{ fasti}$$

$$\rightarrow \ddot{r} - \frac{l^2}{\mu^2 r^3} + \frac{U_0}{\mu a} \frac{e^{-2r/a}}{(1-e^{-r/a})^2} = 0$$

⑭

⑯

Hringbraut $\rightarrow \dot{r}, \ddot{r} = 0$

línuleg nálgun um jafnvægispunkt

$$r = r_0 + \delta, \quad \dot{r} = \dot{\delta}, \quad \ddot{r} = \ddot{\delta}$$

$$\rightarrow \frac{1}{(r_0 + \delta)^3} \approx \frac{1}{r_0^3} \left[1 - 3\frac{\delta}{r_0} \dots \right]$$

$$e^{-\frac{2r}{a}} = e^{-\frac{2}{a}(r_0 + \delta)} = e^{-\frac{2r_0}{a} \left(1 + \frac{\delta}{r_0}\right)} \approx e^{-\frac{2r_0}{a}} \left(1 + \frac{\delta}{r_0} + \dots\right)$$

$$U(r) \rightarrow \frac{U_0}{a} \frac{e^{-\frac{2r_0}{a}}}{\left(1 - e^{-r_0/a}\right)^2} \left\{ 1 + \frac{\delta}{r_0} + \dots \right\}$$

$$\rightarrow \ddot{\delta} - \frac{l^2}{\mu^2 r_0^3} \left\{ 1 - \frac{3\delta}{r_0} \right\} + \frac{U_0}{\mu a} \frac{e^{-\frac{2r_0}{a}}}{\left(1 - e^{-r_0/a}\right)^2} \left\{ 1 + \frac{\delta}{r_0} \right\} \approx 0$$

(17)

sem gefur

$$\ddot{\delta} + \left\{ \frac{3l^2}{\mu^2 r_0^4} + \frac{U_0}{\mu a v_0} \frac{e^{-\frac{2r_0}{a}}}{\left(1 - e^{-r_0/a}\right)^2} \right\} \delta = 0$$

og jafnvægisstyrain aftur

$$\frac{l^2}{\mu^2 r_0^3} = \frac{U_0}{\mu a} \frac{e^{-\frac{2r_0}{a}}}{\left(1 - e^{-r_0/a}\right)^2}$$

$$\rightarrow \Omega^2 = \frac{3l^2}{\mu^2 r_0^4} + \frac{U_0 e^{-\frac{2r_0}{a}}}{a r_0 \mu \left(1 - e^{-r_0/a}\right)^2}$$

$$= \frac{4l^2}{\mu^2 r_0^4}$$

$$\rightarrow \Omega = \frac{2|l|}{\mu r_0^2}$$

(18)